

Historiatietoisuus ja sukupolvi, mistä olikaan kysymys?

Semi Purhonen kritisoi kommentissaan (HAik 1/2012) historiatietoisuus-teemanumerossa julkaistua Katja-Maria Miettusen artikkelia sukupolvesta historiatietoisuuden osana (*Suomalaista 60-lukua luomassa: muisteltu menneisyys ja sukupolven rakentuminen muistelun ja tutkimuksen rajapinnalla*, HAik 3/2011). Filosofian tohtori Katja Maria Miettunen vastaa Purhoselle.

Semi Purhonen on tutkimuksissaan käsitellyt sukupolvitietoisuutta erityisesti suurten ikäluokkien kohdalla. Etenkin se, että artikkelissani peilaan toisiinsa Purhosen tutkimusten ja 1960-lukua koskevien muisteluiden luomaa kuvaa ”60-luvun sukupolvesta” on hänen mielestään väärin. Kuitenkin historiatietoisuuden ja historiakuvien näkökulmasta tarkasteltuna kaikki aineistot, jotka luovat menneisyyttä koskevia käsityksiä, ovat tarkasteltavissa ja myös rinnastettavissa toisiinsa; tutkimukset rakentavat menneisyyttä koskevia käsityksiä siinä missä muistelutkin. Historiakuvien näkökulmasta mikään rakennetuista kuvista ei myöskään ole toista ”oikeampi”, vaan mielenkiinto kohdistuu juuri rakennettujen kuvien erilaisuuteen ja moninaisuuteen. Purhonen kuitenkin lukee artikkeliani omasta näkökulmastaan, mikä käy ilmi esimerkiksi siitä, että hän tulkitsee minun olevan hänen kanssaan samaa mieltä muun muassa ”sukupolvikokemuksen artikuloimisen ja sukupolven äänenä esiintymisen tärkeydestä sukupolvitietoisuuden syntyehtona”.

Purhonen ei kuitenkaan huomioi, että artikkelissani kyseenalaistan koko yhteiskunnallisen sukupolven käsitteen mielekkyyden menneisyyden todellisuutta kuvaavana käsitteenä ja tarkastelen sitä vain yhtenä tapana luoda historiatietoisuutta. En siis suinkaan väitä, että sellaisia

asioita kuin ”sukupolvikokemus” olisi menneisyydessä ollut olemassa mutta väitän, että niitä voidaan rakentaa ja rakennetaan jälkikäteen erilaisissa menneisyyttä koskevissa esityksissä kuten juuri tutkimuksissa ja muisteluissa. Purhosen kritiikissä onkin pitkälti kyse siitä, että hän ei ole lukenut artikkeliani siinä kontekstissa, johon se kuuluu eli tutkimuksena historiatietoisuudesta vaan suhteessa omiin tutkimuksiinsa. Koska Purhosen kritiikin yksityiskohdat selittyvät paljolti juuri näkökulmien erilaisuudella, niihin ei ole syytä paneutua tässä sen enempää.

Purhonen kummastelee kommentissaan myös sitä, miten olen päätenyt käyttämään artikkelissani osin samaa tutkimuskirjallisuutta kuin hän omista tutkimuksissaan. Tässä ei kuitenkaan mielestäni ole mitään omituista saati epäilyttävää, vaan samaa tematiikkaa käsittelevissä tutkimuksissa yleensä viitataan keskeisiin aiheesta aiemmin tehtyihin tutkimuksiin. Purhonen kuvaa väitöskirjassaan yhteiskunnallisen sukupolven käsitteen muotoutumisen vaiheita

erityisesti historiantutkija Robert Wohlin tutkimukseen nojaten. Koska Wohl on itse tutkinut sukupolvea 1800- ja 1900-luvun vaihteessa käyttä keskustelua, olen artikkelissani käyttänyt hänen tutkimustaan ja viitannut suoraan siihen, en tuota tutkimusta suomeksi esitelleeseen Purhoseen. Samoin olen menetellyt esimerkiksi Karl Mannheimin tutkimuksen kohdalla.

Sekä Purhonen että minä olemme tutkineet sukupolveen liittyvää tematiikkaa omista näkökulmistamme jo pidemmän aikaa. Kuitenkin kommentissaan Purhonen väittää, että artikkelini olisi rakentunut ”hyvin pitkälti” hänen vuonna 2007 julkaistussa väitöskirjassaan ja muissa yhteyksissä kehittämiensä ajatuksiin ja tarkastelutapaan. Näin asia ei kuitenkaan ole, koska tutkimuskohteeni on koko ajan ollut aivan toinen kuin Purhosella eli historiakuva ja historiatietoisuus. Purhonen on myös tietoinen aiemmista tutkimuksistani, koska viittaa *Kenen sukupolveen kuulut?* -teokseen (2008) sisältyvässä artikkelissaan pro gradu -tutkielmaani vuodelta 2004.